

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

Nr. 1 · Marts 2014

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

ERHVERVSHÆMMEDE
FRA FRIHEDSKAMPEN

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45 Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Marts 2014 · 20. årg. nr. 1

Redaktion

Peter Eigenbroth, *Ansv. redaktør*
Østergade 35, Postboks 56,
9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00
Mail: peter@fjerritslev-tryk.dk

Modstandskampens Bladudvalg

Emmy Reitoft (tlf. 42 40 14 95),
Lykke Finderup, Peter Eigenbroth.

Indlæg dækker ikke nødvendigvis
foreningens eller redaktionens
synspunkter.
(Eftertryk tilladt mod kildeangivelse)

Abonnement og bladregnskab

Peter Eigenbroth, Østergade 35,
Postboks 56, 9690 Fjerritslev,
Tlf. 98 21 22 00

Abonnement kan bestilles ved
at indbetale 200 kr. på konto
nr. 7461 2070272221

Tryk Fjerritslev Tryk A/S

Pris 200 kr.

Abonnenter i udlandet 250 kr.

Næste nummer

er planlagt til juni 2014.
Deadline herfor er 20. maj.

Modstandskampen 1940 - 45
Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

Modstand
- vist nytter det...

Velkommen til en ny årgang af Modstandskampen

Kære læser.

Hermed har vi taget hul på 20. årgang af "Modstandskampen 1940-45", der i sin tid afløste bladet "Pigtraad-Gestapofangen".

Som vi skrev i september 2013, falder antallet af abonnenter, og bladudvalget har besluttet, at denne årgang bliver bladets sidste – bortset fra et afslutningsnummer, som skal udkomme i forbindelse med 70-års dagen for befrielsen den 4. maj.

Der er derfor også grund til at bede om, at hvis nogen af bladets læsere ligger inde med beretninger, som egner sig til publicering her i bladet, så at indsende artiklerne her i løbet af året.

Der skal lyde en tak til bladets trofa-

ste abonnenter. Det er ikke vores indtryk, at nogen opsiger abonnementet i utilfredshed med bladets indhold – det faldende oplag skyldes ene og alene, at der ikke er så mange tilbage af dem, der var aktive i modstandsarbejdet, af dem, der satte livet på spil under farefulde sejlads under 2. Verdenskrig, eller af dem, der måtte kæmpe for livet i nazisternes frygtelige kz-lejre.

Tak for jeres trofaste betaling af abonnementet, for mange flotte donationer af ekstra indbetalinger, og for de mange artikler, som gør livet både let og meget interessant for bladets redaktør!

Venlig hilsen
Peter Eigenbroth

Foråret så sagte kommer... og dermed også

4. maj højtideligheden i Mindelunden

Medvirkende ved højtideligheden er som altid Hjemmeværnets Musikkorps København og N. Zahles kor.

Aftenens taler er oberst Lars Møller, der blev kendt for sin rolle i Operation Bøllebank under FN's fredsbevarende styrker i det daværende Jugoslavien. 1. juli 2007 blev han udnævnt til chef for Hærens Kampskole, og senere overflyttet til Forsvarskommandoen, hvorfra han blev pensioneret 1. marts 2014.

Højtideligheden starter som sædvanling kl. 19.45.

Højtideligheden arrangeres traditionen tro af Kammeraternes Hjælpefond

Dannebrog på vej til museum for D-Dagen

Hæder. Den funklende ny fane skal indgå i Utah Beach Museum i Normandiet. Til sommer vil en dansk delegation for første gang være inviteret til markeringen af D-Dagen.

Af Thomas Nygaard
thny@stiften.dk

AARHUS: Når kalenderen næste gang står på 6. juni, er det 70 år siden, de allierede tropper gik i land på strandene i Normandiet - på deres vej for at befri Europa fra den tyske besættelse.

Til den tid vil Dannebrog som noget helt nyt pryde Utah Beach Museum i Sainte-Marie-du-Monte - et af flere museer, der fortæller den storslåede historie om D-Dagen.

Den 29-årige kulturformidler Jakob Kjærsgaard er ansat som projektmedarbejder på museet.

Tirsdag eftermiddag fik han ved en mindre højtidelighed på Besættelsesmuseet i Aarhus overrakt den rød-hvide fane.

Fra Danmarks-Samfundet

»Giveren« var Erik Fager-Pedersen, formand i organisationen Danmarks-Samfundet, der hvert år, ved hjælp af salget af de små Valdemarsflag, uddeler flag og faner til foreninger overalt i ind- og udland.

»Det er en stor glæde at kunne overrække dig fanen. Jeg håber, at I får stor glæde af den dernede«, sagde Erik Fager-Pedersen i sin tale.

»Jeg har altid haft den indstilling, at danske krigssejlere

Erik Fager-Pedersen fra Danmarks-Samfundet overrakte tirsdag eftermiddag en fane til Jakob Kjærsgaard. Han er for tiden ansat på Utah Beach Museum, der blandt andet fortæller historien om de danske krigssejlere. Foto: Kim Haugaard

blev hædret alt for lidt. Der er ingen tvivl om, at de har haft det ligeså slemt som modstandsfolkene.»

Til ære for krigssejlerne

Udstillingen, som fanen indgår i, fokuserer på de danske krigssejlere: De omtrent 800 sømænd, der deltog i de allieredes kamp mod tyskerne.

Deres primære rolle var at forsyne kamptropperne med ammunition, mad og brændstof.

Seks veteraner på plads

Jakob Kjærsgaard takkede for den flotte gestus og delte ud af sin glæde over, at den danske ambassade i Paris i november

I Jeg har altid haft den indstilling, at danske krigssejlere blev hædret alt for lidt. Der er ingen tvivl om, at de har haft det ligeså slemt som modstandsfolkene.

ERIK FAGER-PEDERSEN, formand i organisationen Danmarks-Samfundet

var på besøg på Utah Beach Museum.

Besøget var første skridt på vejen til, at en dansk delegation ved D-Dagen vil være på plads. Både i form af seks veteraner og vor dronning Margrethe.

Det er historisk i sig selv, da det er første gang, det nogensinde er sket.

Forklaringen er, at Danmark ikke officielt var blandt de allierede lande i kampen mod Nazityskland.

Nu er kongeriget imidlertid accepteret på lige fod med de øvrige allierede, som Jakob Kjærsgaard bemærkede.

60.000 faner og flag
Danmarks-Samfundet blev

etableret i Aalborg i 1908. Fire år senere blev det landsdækkende.

Formålet var ganske enkelt, på baggrund af den danske kulturtradition, at udbrede kendskabet til og brugen af Dannebrog som nationalt symbol.

Siden da - i 1912 - har organisationen uddelt omkring 60.000 faner og flag i Danmark.

De senere år er også danske samfund i USA, Argentina, Tyskland og England blevet beriget med de rød-hvide farver.

Fanen til museet i Normandiet sørger Jakob Kjærsgaard i øvrigt selv for at fragte derned. I sin bil.

Ovenstående artikel er fundet i Aarhuus Stiftstidende den 26. februar.

Doneringen fra Danmarks-Samfundet af en fane til Utah Beach Museet er endnu et punkt i den anerkendelse af danske søfolks indsats under invasionen, som nu endelig er blevet anerkendt. En lille flok danske veteraner deltager sammen med H.M. Dronningen i fejringen af 70-året for D-dagen den 6. juni 1944 i Normandiet.

Læs mere på side 6 og 7.

En ny generation bærer fakl

af presseofficer i Hjemmeværnet PL. Bjørn Hørner

Omkring 40 hjemmевærnsfolk deltog den 24. december som fakkelvagter og hjælpere ved julens mindehøjtidelighed i Mindelunden. Traditionen tro var der smykket med levende lys langs gangene og ved mindetavlerne, og højtideligheden åbnedes med lystænding på gravene og blomster nedlæggelse.

Til trods for at vejret så ud til at blive vådt og blæsende, havde rigtig mange fundet vej til Mindelunden også denne juleaften. I takt med at det tynder ud i rækkerne af frihedskæmpere, hvilket jo kun er naturligt som tiden går, er det godt at se, at ungdommen har interesse for arrangementet. Det er først og fremmest børn og børnebørn af modstandsfolk, men de tager deres venner, koner, mænd og kærester med, og det lover godt for fremtiden.

Årets taler var en ægte veteran, ingeniør Mogens Henrik Nielsen, Bernadottegården i Roskilde. Han havde oplevet den farlige verden, man som modstandsmand bevægede sig i. Under en aktion mod et garageanlæg gik

det galt og kostede først et ophold i Frøslev Lejren, hvorfra det i november 1944 gik videre til Neuengamme ved Hamburg. Han vendte hjem igen med de hvide busser i foråret 1945. Den nu 86-årige tidligere modstandsmand fortalte levende om sine oplevelser under krigen, som også førte til, at Bernadottegården opstod efter krigen som et hjem for modstandsbevægelsens ofre. Mogens Henrik Nielsen har brugt 12 år på bestyrelsesarbejdet, heraf de 10 år som formand og senere forestået overdragelsen til Roskilde Kommune, der nu driver stedet, stadig med pladser til gamle modstandsfolk.

"Altid frejdig når du går" tonede ud i aftenmørket som afslutning på højtideligheden, hvorefter deltagerne drog hjem med ønsket om en god jul til deres egne arrangementer. Imponerende, at så mange kan finde plads i kalenderen på denne aften til at tage den ofte lange vej til Mindelunden, men som en deltager sagde: ellers var vi gået i kirke, men det her giver god mening!

Aftenens taler Mogens Henrik Petersen

Vi bringer her ingeniør Mogens Henrik Nielsens tale i sin fulde ordlyd:

Da vi var børn, var julen noget ganske særligt. Juletræ, julegaver, julekna og juleferie. Sammenkomst med familien. Jeg vil nu fortælle om en ganske særlig jul, som jeg oplevede for 69 år siden.

Vi var 6 kammerater. Vi var unge, kun mellem 16 og 18 år, og vi havde gået i skole sammen og mødtes nu i sommerferien 1944. Vi var som mange andre unge stærkt optaget af krigen. Invasionen i Normandiet var begyndt for mere end to måneder siden, og tusinder af unge havde dér mistet livet. Hvad kunne vi gøre – kunne vi gøre noget – kunne vi bare lade andre kæmpe for vores frihed. Det blev til en sabotageaktion på et tysk garageanlæg med autoværksted og flere lastbiler. Men Gestapo fandt ud af det, og nu sad vi efter arrestation og forhør i Frøslevlejren. Holger, Gunnar, Erik, Jacob, Thorkild og jeg selv. Thorkild var min barndomskammerat, vi havde gået i skole sammen.

Den 15. september blev den første transport på 189 mand afsendt sydpå. Ingen vidste hvorhen, og i rask tempo fulgte de næste transporter med det danske politi og grænsegendarmerne.

Et skændigt naboskab til henrettelsespladsen – den gamle tyskerbarak, der i mange år tjente som børnehaven, nedbrændte i pinsen 2013 – og Københavns kommune har endnu ikke gjort noget for at rydde op i området.

en videre

I efteråret blev der med få ugers mellemrum afsendt flere hundrede frø-slevfanger, men igen – ingen vidste hvorhen.

Den 29. november blev vi igen vækket en tidlig morgen og stillet op i to rækker i barakkens lange gang, hvorefter en tysk officer kom ind med en lang liste og læste 118 navne op. Alle skulle gøre sig klar til afgang i løbet af en time, medbringende toiletsager, lidt undertøj og en madpakke, som lejrkokkenet havde smurt. Da jeg hørte navnet på den første af mine kammerater, tænkte jeg: Så, nu er det vores tur. Vi var 5 af den lille flok på 6, der skulle af sted den dag.

Første del af turen gik med lastbil til Harrislee station syd for Padborg, derefter fortsatte rejsen med tog i kreaturvogne sydpå. Samme aften nåede vi Hamburg, og først næste formiddag kom vi til det, der skulle vise sig at være kz-lejren Neuengamme. Vi blev modtaget af bevæbnede SS-soldater med glammende hunde og ført ind i selve lejren for at blive registreret. I en barak måtte vi aflevere alt, hvad vi havde med. Vores tøj, personlige genstande, alt skulle afleveres.

Og så stod jeg med resterne af min gamle, ikke særlig appetitlige madpakke og så mig om efter en affaldsspand til at lægge den i. Der var ingen, men den fange, som stod og tog imod mit tøj, så sultent på den. Jeg gjorde tegn til ham. Vil du have den! Det ville han. Han kastede sig over den. Jeg tænkte: Er det sådan, det går til her?

Vi fik lov til at beholde vores fodtøj. Det var heldigt for mig, jeg havde et par kraftige læderstøvler på, men Thorkild var kommet af sted i et par tyndsålede sorte sko. Efter at have fået byttet vores gode medbragte tøj til nogle lasede pjalter blev vi ført over til den barak, hvor vi indtil videre skulle bo og fik anvist en køje, som vi skulle dele med en medfange. Den næste dag begyndte en ny tilværelse for os. Vi skulle lære at overleve i en tysk koncentrationslejr. Tre ting betød noget for overlevelsen. Det hårde arbejde, sulten

Næstformanden for Frednings- og Mindefondet, Ida Seehusen lægger krans ved mindepladen under pergolaen.

og sygdom. Vi begyndte den næste dag, så snart det blev lyst, med gravearbejde i den kanal, som førte fra Elben ind til lejren. Kanalen skulle udvides og uddybes. I pramme skulle de fremstillede byggematerialer føres væk, ind til Hamburg. Det betød hårdt arbejde. Sandet skulle graves op og læsses i tipvogne, som skulle skubbes hen til et areal, hvor de skulle tømmes. Ved middagstid var der en times pause, hvor vi fik middagsmad. Det var samme ret hver dag. En skål med roesuppe. Derefter fortsatte arbejdet til det blev mørkt. Og så kom den store optælling ved den daglige appel, inden vi fik en skive rugbrød. Thorkild havde en alvorlig astma, så efter et par uger blev han syg af arbejdet i sine tynde sko. Han blev indlagt på lejrens sygeafdeling for fangerne. Der var ikke noget, der hed besøgstid. Vi måtte ikke besøge ham.

Det blev jul. Juleaften skulle vi på arbejde som sædvanlig, men arbejdet stoppede klokken 12, tilbage til lejren og opstilling til den store appel. Danskerne prøvede at holde sammen, så vi stod ved siden af hinanden. Så kom der

en meddelelse, der gik fra mand til mand, "Thorkild er død". Han var den første fra vores transport der døde, og han blev ikke den sidste. Det gjorde ondt. Jeg græd, det var den eneste gang, jeg græd i lejren. Jeg tænkte naturligvis hver dag på mine forældre, jeg skrev breve til dem, når det blev min tur til at skrive brev. Men at miste Thorkild var næsten det værste.

Alle døde fanger blev brændt i en af krematoriets ovne, så der var ingen aske at føre hjem. Men da Mindelunden blev indviet, blev der også opsat en mindeplade for Thorkild herovre i Pergolaen, og hertil går min tur hver gang, jeg besøger Mindelunden.

Nu har jeg fået min egen familie, som jeg glæder mig over at kunne være sammen med hver dag. Men når vi kommer til juleaften, går tankerne tilbage, og sådan er der mange, der har det. Vi er mange, som vil gøre meget for at vore børn og unge ikke skal opleve det samme, som min generation oplevede. Og med dette vil jeg sige tak, fordi I ville høre på mig, og så vil jeg ønske alle en rigtig Glædelig Jul.

Dannebrog til Normandiet

Efter et omfattende benarbejde fra de danske krigssejlere, der deltog i 2. Verdenskrig på allieret side, er det lykkedes at få Dannebrog med ved højtideligholdelsen af 70-årsdagen for invasionen i Normandiet. Dermed får krigssejlerne omsider den anerkendelse af deres indsats, som de har ønsket siden krigens afslutning i 1945.

Krigssejlernes arbejde for at få Danmark repræsenteret ved højtideligheden i Normandiet handler både om, at den danske indsats under invasionen ikke skal gå i glemmebogen, og om at deres indsats bliver anerkendt på lige linje med alle de andre nationer, der deltog i den gigantiske landsætning. Det er en anerkendelse, de ikke blot har måttet slås for i forhold til de allierede magter, men også hjemme i Danmark.

Krigssejlerne blev glemt

Allerede i krigens første måned, altså mere end et halvt år før tyskerne invaderede Danmark, oplevede danske søfarende krigens rædsler. Fra krigens begyndelse den 1. september 1939 og til den 9. april 1940 var 29 danske skibe blevet torpederet og 426 danske søfolk omkommet.

Statsminister Thorvald Stauning rettede da også en behørig tak til søfolkene, da han holdt sin nytårstale d. 1. januar 1940: "Lad os denne nytårsdag samles i en tak og et løfte om, at den dåd, søfolkene udfører, ikke skal blive glemt!"

Men glemt var lige præcis det, søfolkenes indsats blev, i løbet af krigsårene og efter befrielsen i maj 1945.

1.072 ofrede livet

Der var 245 danske skibe uden for Danmark den 9. april 1940. Af dem kom kun 128 hjem. I løbet af 2. Verdenskrig døde 1.087 af de cirka 6.000 danske søfolk, der sejlede i allieret tjeneste – og over 100 af dem var ikke fyldt 17 år. Det var altså mere end hver sjette og dermed en tabsprocent, der kun blev overgået af U.S. Marines. Søfolkene var den danske befolkningsgruppe, der led de største tab.

Ikke desto mindre har det officielle

Danmark har aldrig sagt dem tak på samme måde, som det er sket i forhold til den øvrige modstandsbevægelse.

Frihed er et begreb af særlig overordnet betydning, der til stadighed må kæmpes for. Som nordmanden Alexander Kielland skrev, "hvis et folk vil leve, må nogen kunne dø".

Det er vigtigt, at den danske befolkning ikke glemmer den indsats, som mange af vores landsmænd ydede i krigsårene, og at den opvoksende generation forstår betydningen af at værne om vores demokratiske værdier. Mange af vores unge er faktisk interesseret i, hvad der skete, både ude og hjemme. Men erfaringen viser, at historie er for vigtig en sag til, at den kan overlades kun til historikerne.

Dannebrog og Dronningen til Normandiet

For et par år siden påbegyndte krigssejlerne et projekt, hvis mål var at oplyse befolkningen om den del af frihedskampen, der foregik uden for Danmark, blandt andet den danske deltagelse under invasionen i Normandiet. Der var som nævnt 30 dansk bemandede skibe, der deltog i invasionen, og 24 af dem sejlede under Dannebrog. Det var der ikke mange i Danmark, der vidste.

I både 1994 og i 2004 prøvede krigssejlerne at opnå, at Danmark blev officielt repræsenteret i Normandiet på 50-års og på 60-års dagene. Det lykkedes desværre ikke.

Det blev besluttet at prøve noget nyt. Med støtte fra Frihedskampens Frednings- og Mindefond fremstillede krigssejlerne et hæfte på fransk og engelsk, der beskrev den danske indsats i Overlord. Det blev sendt til de franske myndigheder, der står for 70-års-arrangementerne. Samtidig blev det også sendt til de forskellige D-dag museer, der ligger i Normandiet. Også den danske ambassade i Paris blev informeret om projektet og bestemte sig for at støtte projektet.

På Frihedskampens Frednings- og Mindefonds møde i november 2010 arrangerede Jens Ege, at projektet "Dannebrog til Normandiet" kom på dagsordenen. Fonden går aktivt ind i

projektet. Den planlagte bog på engelsk og fransk vil blive sendt til de allierede og til den danske ambassade i Paris. Målet er en invitation til 70-årsmindearrangementet.

Formand Christian Eugen-Olsen spørger NATOs generalsekretær, Anders Fog Rasmussen, om han vil skrive et forord til bogen. Generalsekretæren svarer ja.

Sammen med krigssejlerne skriver Frihedskampens Frednings- og Mindefond et brev, som den danske ambassade forelægger de franske myndigheder. Ved hjælp fra den danske ambassade i Paris begynder der nu virkelig at ske noget. De franske myndigheder viser stor velvilje i projektet.

Krigssejlerne spurgte Per Arnoldi, om han ville lave en plakat. Han svarede ja med det samme. Sammen med Danske Veteraner søgte krigssejlerne finansiel støtte til fremstillingen af plakaten. Den smukke plakat er blevet ualmindelig godt modtaget og vil blive lanceret i nær fremtid ved en kombineret pressemeddelelse, hvor projektet vil blive offentliggjort.

Endelig skal der også her nævnes en anden positiv og ganske uventet udvikling. En ung kulturformidlingsstuderende, Jakob Kjærsgaard, valgte at være i udlandspraktik ved Utah Beach Museum i Normandiet. Han fik en udstilling på benene, der beskriver den danske indsats. Udstillingen skulle have været midlertidig, men det er nu

bestemt at gøre den permanent, hvilket sågar blev omtalt i den franske presse.

H.M. Dronningen har modtaget en invitation fra den franske præsident Hollande til at deltage i ceremonierne den 6. juni i Normandiet. Endvidere har præsidenten inviteret et dansk militær attachement til at deltage i 14. juli paraden på Champ Elysees med Dannebrog.

Vi er nu anerkendt som allieret, vidunderligt.

Af de få krigssejlere, der er tilbage, er der kun seks der er i stand til at rejse til Normandiet og deltage i den officielle danske delegation, der sammen med H.M. Dronningen vil overvære Dannebrog's deltagelse i paraden.

Der vil være kransenedlæggelse ved det danske monument, og her vil nogle af krigssejlerne få lejlighed til at fortælle H.M. Dronningen om deres oplevelser.

Slæbebåden Jakob

En af de mange amerikanske slæbebåde, der deltog i invasionen, blev bygget i Danmark. Den er blevet inviteret til at deltage i arrangementerne i Normandiet. General Finn Winkler har arrangeret, at den bliver eskorteret af et dansk marinefartøj. Muligvis i en konvoj fra Portsmouth til Normandiet.

Der er planlagt et møde i Nationalmuseet i nær fremtid. Her vil pressen blive orienteret om projektet og Per Arnoldis plakat vil blive lanceret.

Erik Kragelund

Foto: Ny Tid, Sømandenes fagblad.

Mindeankeret i Nyhavn

Mindeankeret i Nyhavn var juleaften igen samlingspunkt for mange mennesker, der mindedes søfolkene, der aldrig fik en grav i Danmark.

Det var det klare indtryk, at der igen i år var flere tilstedeværende til højtideligheden. Årsagen må være, at formanden for Sømandsmissionen Bethel, Holmens provst og orlogsprovst Ejgil Bank Olesen, nu afholder julegudstjeneste i Sømandskirken kl. 1200 og den efterfølgende højtidelighed ved Mindeankeret kl. 1300. Der var velvalgte ord om krigssejlerne, om nutidens søfarende og til Danmarks udsendte fra provsten.

Udover krans fra Sømandsforbundet og Marineforeningen, blev der lagt krans fra 10-11 maritime foreninger,

organisationer og firmaer. I den forbindelse blev der blæst "last post" af hornblæsere fra Kvindelige Marineres Musikkorps.

Sømandsforbundet stillede med fane, og 6 storkøbenhavnske marineforeninger stillede med flag. Ishøj afd. havde klaret lydanlægget.

Efterfølgende blev alle inviteret til kaffe og julekage på Sømandshotellet, Nyhavn 22.

Det er mærkbart, at der er et godt samarbejde mellem Sømandsforbundet, provsten, Marineforeningens landssekretær og distriktsformanden.

Bedste hilsner

Ib Kettler

Marineforeningens Landskontor

Frihedskæmpernes betydning

Danmarks frihedskæmpers betydning er der ingen, der til fulde forstår. Men vi kan se resultatet: Et frit og demokratisk land - verdens bedste - DANMARK. Vi blev af de allierede betragtet som allieret, vi modtog Marshall-hjælpen, som satte et "nedslidt" Danmark i gang. Vi kan være stolte over, at Danmark var med blandt de første, da man oprettede FN. I 1945 lovede man frihedskæmperne: "I skal

ALDRIG blive glemt". Ved at samles og mindes en 4.-5. maj, en 29. august, ved at vedligeholde deres mindesmærker, ved at fortælle, skrive om, tale om og producere film, kan vi alle være med til at leve op til dette løfte. Min TAK til frihedskæmperne føles alt for lille, fattig - den rækker slet ikke til. Derfor må jeg bede om hjælp. "GUD, velsign ALLE DANMARKS FRIHEDSKÆMPERE."

Arne Steen Jensen, Knabstrup.

Auschwitzdagen markeret

Trods det dårlige vejr, fandt godt 100 mennesker alligevel vej til Auschwitzdagen på Bernadotttegården den 27. januar. Blandt de fremmødte var der ca. 30 børn fra Klostermarksskolens syvende klasser. Børn, som har haft kontakt med flere af de gamle frihedskæmpere på Bernadotttegården igennem det sidste år, og som vi er MEGET glade for at se og være sammen med.

Arrangementet kom i stand takket være et samarbejde mellem de tidligere frihedskæmpere på Bernadotttegården og Foreningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen 1940-45, Sjællandsafdelingen.

Arrangementet begyndte kl. 15.00 med, at Bernadotttegårdens meget smukke channukahstage med plads til 9 lys, som vi for en del år siden fik overdraget som arv efter en tidligere modstandskvinde, blev tændt ved en lille ceremoni: Efter at Lykke FINDERUP, Bernadotttegårdens Venner, havde tændt tjenerstagen, tændte følgende de øvrige lys: tidl. overrabiner Bent Melchior, tidl. fange og modstandsmand Mogens Henrik Nielsen, formand for Erhvervshæmmede Sjællandsafdelingen Marianne RÜSZ, tidl. krigssejler Erik Krage-lund, leder af Bernadotttegårdens modstandsbibliotek Søren Ravndal, Marianne Kongsdal og Jørgen Sander, begge medarbejdere på Bernadotttegården, samt Julie fra syvende klasse på

Bent Melchior tænder det første lys i tjenerstagen.

Klostermarksskolen.

Efter denne lille højtidelighed bød Marianne Rüz velkommen til Auschwitzdagen på Bernadotttegården og takkede bl.a. Bernadotttegårdens ledelse, fordi vi måtte benytte huset til dette arrangement, og personalet samme sted for deres hjælp og velvilighed.

Herefter sang herrekoret "Sangermusklerne" blandt andet "En lærke

letted" og "Det haver så nyeligen regnet", begge sange er kendte fra Danmarks befrielse i 1945.

Ordet blev nu givet til Bent Melchior. Bent Melchior talte blandt andet om nazismen og det ekstreme jødehad, der især herskede i Tyskland i 30-erne og 40erne. Han fortalte om Krystalnatten, og den jødiske befolknings flugt fra progromerne i denne periode. Han fortalte – glimtvis – om sin egen families

Julie tænder det sidste lys i stagen.

"Sangermusklerne" synger for os.

historie, krydret med enkelte tankevækkende anekdoter. Bent Melchior sluttede sit spændende foredrag med historien om, hvordan det gik de danske jøder, hvoraf de fleste blev reddet og kom til Sverige, takket være modstandsbevægelsen og den danske befolkning, som et enestående eksempel på et folk, der rejser sig til handling, når dets kulturelle og menneskelige idealer bliver truet. Den del af jøderne, der ikke nåede at blive reddet, kom til kz-lejren Theresienstadt i Tjekkiet, hvor en del ikke kom hjem fra igen.

Efter Bent Melchiors fængslende foredrag spillede Klezmerduoen "Mazel". De sang og spillede bla. "Eli, Eli" (Hebraisk fra Salme 20, Salmernes Bog: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig"). Smukt og gribende.

Efter en kort pause bød vi dagens anden taler, tidligere modstandsmand og KZ-fange Mogens Henrik Nielsen velkommen. Mogens Henrik Nielsen talte om 20 børn, som han, da han var fange i Kz-lejren Neuengamme, havde set lege i en barak i lejren. Barakken var omgivet af pigtråd, og han undrede sig over, at der var små børn i lejren. Senere erfarede han, at det var 20 jødiske børn mellem 6 og 12 år. De kom, i slutningen af 1944, fra Auschwitz til Neuengamme, hvor en læge skulle bruge dem til medicinske forsøg med tuberkulose bakterier. I mellemtiden nær-

Nogle af børnene fra 7. klasse lytter til Bent Melchior.

mede krigen sig sin afslutning. SS var klar over, at disse forsøg ville blive voldsomt kritiseret, derfor skulle alle spor efter de jødiske børn slettes.

Natten mellem d. 20. og 21. april blev børnene og deres hjælpere transporteret til Hamburg, til en skole i Bullenhusser Damm. Her blev de – i ly af natten – hængt i skolens kælder. Deres lig blev ført til Neuengamme, hvor de blev brændt.

Mogens Henrik Nielsen sluttede sin tale med at fortælle, at skolens kælder nu er et mindesmærke, som man kan besøge. Uden for skolen er der en rosenhave, hvor man kan plante en rose

og mindes de 20 børn, der her, på bestials vis, mistede livet.

"Mazel" sang igen to numre, og derefter bød vi velkommen til borgmester Joy Mogensen. Joy Mogensen afsluttede dagen på fornem vis, idet hun pointerede, hvor vigtigt det er, at der bliver fortalt om den tid – ikke mindst til de unge – der skal bære det videre, at det ikke må blive glemt.

Dagen sluttede med, at vi sammen sang Kaj Munks sang: "den blå anemone".

Emmy Reitoft

Mazel synger og spiller for os.

Brændpunkterne i Mellemøsten

Sædvanen tro mødtes vi i gruppen den første tirsdag i måneden. Vi havde besøg af Anders Jerichow, Journalist og seniorkorrespondent på Politiken. Dagens tema var: "Brændpunkterne i Mellemøsten".

Anders Jerichow (AJ) begyndte med en lille humoristisk beretning fra sit privatliv: Familiens lille søn (det er mange år siden, at historien fandt sted) havde fødselsdag, og dagen skulle fejres med familie og venner. Der var blevet bagt og stegt, og alt var i orden til selskabet. Drengens søster så med glæde til forberedelserne og sagde: "Hvor bliver det bare en dejlig fest – hvis altså bare der ikke sker noget i Mellemøsten".

Historien belyste en families liv med en far, der levede med en pakket kuffert, klar til at tage af sted med et øjeblikks varsel. Et liv der indebar mange omkostninger for AJ selv, men i særdeleshed for familien.

AJ havde valgt at tage udgangspunkt i nogle ganske almindelige mennesker i et par af de arabiske lande, der var omfattet af "Det Arabiske Forår", men jo ikke mindst af krig, mord og ødelæggelse, før det kom så vidt.

Det første land han fortalte om var Tunesien, landet hvor revolutionen begyndte tidligt i foråret 2011. Her kendte AJ en mand, som var blevet hans ven. En mand, der var leder af oppositionen – som ikke var tilladt, en mand der turde være kritisk over for regimet og som måtte betale for det. Han blev sat i husarrest i 9 år. Mens han sad i der, besøgte AJ ham, de talte blandt andet om regimet og om landets diktator, præsident Ben Ali. Set udefra – mente AJ – var det måske en af de diktatorer, der regerede efter den "bløde linje", men vennen fortalte om mennesker, der havde udtalt sig negativt om regimet, som var blevet taget til fange, tortureret både psykisk og fysisk. Da manden havde siddet i 9 år i husarrest, rejste han ud af landet. Efter en rum tid savnede han sin familie rigtig meget og ville tage hjem for at besøge dem. I lufthavnen blev han mødt af to politibetjente, der meddelte, at han nok var klar over, at han når som helst kunne komme i fængsel eller i husarrest igen! Han blev nu eskorteret af 9 biler til sit

hjem og sin familie. Der forblev vagt ved hjemmet, indtil han tog til flyvepladsen for igen at tage væk fra sit land og sin familie. Hans familie måtte ikke forlade landet.

Da revolutionen kom, valgte landets præsident Ben Ali at flygte. AJ's ven kom hjem, han blev Tunesiens nye præsident: Moncef Marzouki. Ben Ali lever nu i eksil. Tunesien er måske nu på vej mod et spinkelt demokrati, der er et håb. Præsidenten tillader, at befolkningen er utilfredse – også med præsidenten. I fremtiden bliver der frie valg, selv om præsidenten vel ved, at det kan koste ham selv posten som landets første valgte præsident.

AJ har stadig kontakt med Moncef Marzouki og følger med stor interesse, hvad der sker.

Derefter faldt talen på Ægypten. Her valgte landets forrige præsident, Hosni Mubarak, efter lang tids kamp og mange døds ofre at forlade Ægypten, der blev udskrevet valg, og Mohamed Mursi blev valgt til landets nye præsident. Han er nu blevet væltet af militæret, selv om han fra sit eksil hårdnakket påstår, at han stadig er Ægyptens præsident. Hvorfor lykkedes det ikke? AJ's bud herpå er, at hæren er den, der vil have magten og det ville den også, da Mubarak faldt.

Mursi var nok ikke den præsident, som ægypterne i virkeligheden ønskede, han havde ikke forstand på ledelse, økonomi – ja, han havde faktisk ingen forudsætninger for at kunne lede et land. Der er igen sket folkemord og mange mennesker er også i Ægypten på flugt. Hvad der sker, må vi se.

AJ kom også ind på forholdene i Syrien. Det forfærdelige: At så mange mennesker er blevet myrdet, at så mange mennesker er på flugt inde i landet, at så mange mennesker er på flugt ud af landet. At Syriens diktator – Assad – ikke forlader landet. Det er hans ansvar, det der sker.

Anders Jerichow.

Libyen: Mohammed Gadaffi, Libyens frygtede diktator, ønskede heller ikke at forlade sin base og sit liv i luksus. Han måtte betale prisen, idet han og en stor del af hans familie blev myrdet. Men før det skete, var der – også i Libyen – mange uskyldige mennesker, der mistede livet.

Det Arabiske Forår har mange facetter. Der er pt. ingen vindere og mange tabere. At etablere et demokrati, vil måske tage generationer. Det er modige folk, der sætter deres liv på spil for at opnå det demokrati, som vi tager som en selvfølge.

AJ nævnte også andre arabiske lande og sluttede sit foredrag med at tale lidt om situationen i Rusland og på Krimhalvøen. Hvad vil Putin? Der er vel ingen tvivl om, at han ønsker at Krim igen bliver russisk. Ønsker beboerne på Krim dette, eller ønsker de at forblive i Ukraine? Vi lever i en verden fuld af forandring og uforudsigelighed.

Emmy Reitoft

Rejser i 2014

Igen i år vil foreningen planlægge to rejser, en sommerrejse i juni måned til Bornholm og en efterårstur i september til Tysklands østlige østersøkyst.

Bornholm

Turen til Bornholm finder sted i perioden 15.-19. juni, begge dage incl. På tilbagevejen går turen over Helsingborg, hvor vi skal se Ramlösa Brunn. De fleste danske kz-fanger kom igennem dette sted på vejen fra Tyskland til deres midlertidige ophold i Sverige.

Turen til Bornholm bliver en blanding af minder fra den tyske og den russiske besættelse i årene 1940-46, og der bliver også tid til at nyde øens mere turistmæssige attraktioner. Vi skal bo på hotel Klintely, der ligger tæt på Sandkås, og hvor der er havudsigt fra alle værelser. Vi har ikke økonomien endelig på plads, men vi påregner at kunne udbyde turen til omkring kr. 3000,- incl. alt undtagen drikkevarer til aftensmad og aftenkaffe.

Vi har endnu få ledige pladser til denne tur, så skynd jer at blive meldt til og få en dejlig oplevelse sammen med andre gode venner fra foreningen. Turen bliver planlagt så alle aldersgrupper kan deltage.

Tysklands Østersøkyst

Denne tur finder sted i perioden 7.-12. september 2014 og går til Østersøen øst for Rostock. Vi skal bo på et dejligt hotel i Greifswald, som er en gammel Hansestad og en spændende universitetsby. Byen ligger i et meget naturskønt område øst for Rügen.

Turen er under planlægning, men vi kan afsløre, at prisen kommer til at ligge omkring kr. 3.500,-, afhængig af,

hvor mange fondsmidler det vil lykkes os at få denne gang. Vi vil – sædvanen tro – besøge nogle mindesmærker og udelejligheder fra krigens tid, ligesom der bliver nogle ting, der er mere turistprægede, herunder et smut til Polen.

Det er vigtigt for os som rejsegruppe at give jer nogle gode oplevelser. Vi vil også leve op til det: "At de ikke skal blive glemt, de der gav deres liv i kampen for Danmark". Derfor tilstræber vi at besøge mindstedet i Tyskland og andre steder, hvor der har siddet danske fanger. Men det er lige så vigtigt for os at styrke de sociale relationer mellem vore medlemmer. Der er rig mulighed for at dyrke det sociale samvær på disse ture. Relationer, der forhåbentlig kan være med til at give glæde i hverdagen, når turene er slut, og den almindelige hverdag indfinder sig.

Meld jer roligt til!!

Vi i rejsegruppen er der for jeres skyld, og vi glæder os til at se jer.

Kærlig hilsen fra
Rejsegruppen for Erhvervshæmmede,
Sjællandsafdelingen
Henning Bjørn Larsen, Helle Elmgreen,
Marianne Rütz, Finn Verner Nielsen og
Emmy Reitoft, tlf. 42 40 14 95 eller
mail: emmyreitoft@gmail.com,
Ring eller mail og hør nærmere om turene.

Bidrag til denne rubrik bedes sendt til
Peter Eigenbroth
Rolighedsvej 8a, 9690 Fjerritslev
mail: eig@fjerritslev.dk

95 år 14. maj
Mona Johansen
Sandager Allé 7, 8300 Odder

90 år 28. april
Johannes Anker Larsen
Rungsted Strandvej 50
2960 Rungsted Kyst

31. maj
Kaj Ejlersen
Chr. D. VII Vej 14
6070 Christiansfeld

85 år 26. juni
Harald Jensen
Indre Ringvej 121
7000 Fredericia

75 år 4. juni
Kaj Lassen
Holmvej 15, Bjergskov
6200 Aabenraa

12. juni
Kent Thranborg
Bertram Knudsens Vej 148
6000 Kolding

70 år 31. marts
Søren Ravndal Jensen
Engholmparken 50
4000 Roskilde

4. maj
Kirsten Andersen
Birkevej 8, 6715 Esbjerg N

12. juni
Henning Bjørn Larsen
Bakkedraget 17, 4000 Roskilde

Og en forsinket fødselsdagshilsen til
Lis Mellemsgaard
Solsikkemarken 61
2830 Virum
der fyldte 90 år den 20. februar.

Axel Ljungquist
Skovlunde Torv 8
2740 Skovlunde
der fyldte 90 år den 23. februar.

Omkomne søfarende under 2. Verdenskrig

Januar 2014

Indtil for nylig var det registrerede antal af omkomne søfolk 2190 danske og 153 færinge, i alt 2343 (CD 494).

I dag er der mere information på nettet, meget er kommet til i løbet af de sidste par år. Det indeholder information om 100 danske, som ikke var på den eksisterende liste. De fleste er danske, der omkom på udenlandske skibe i allieret tjeneste. 257 danske søfarende omkom på udenlandske allierede skibe. Vi havde mange af dem, men ikke alle.

De nye websider, der er resultatet af mere information, er nu blevet frigivet fra arkiv spærring. Det lidt usædvanlige er, at informationer mht. skibe der blev torpederet af ubåde er meget komplet, medens der ikke er meget data om de skibe, der blev bombet eller minesprængt. Vi arbejder med at finde flere data, og når vi finder det vil tabstallet blive endnu højere.

Tabellen her viser fordelingen af de 2668 omkomne.

FORDELING, OMKOMNE SØFARENDE UNDER ANDEN VERDENSKRIG

	Før 9.april	Hjemme	Ude (4)	Efter 5. maj	Ukendt Skib(4a)	Andet (4b)	Total
Søfolk	385	347	953	112	119	15	1931
Fiskere	30	195	0	64	0	0	289
Passagerer	1	8	0	40	0	0	49
Hustruer	1	5	0	3	0	0	9
Børn	0	5	0	7	0	0	12
Sub Total	426	560	953	226	119	15	2290
Færinger (1)	7		145				152
Islændinge (2)			54				54
Udlændinge	19		153				172
TOTAL							2668

(1) På færøske skibe under færøsk flag

(2) På islandske skibe under islandsk flag

Der var andre færinger og islændinge på danske skibe i allieret tjeneste, de er ikke iberegnet her.

(4) (4a) (4b). Alle omkomne på ukendt skib er på et ukendt allieret skib. Alle under (4b) er også i allieret tjeneste. Totalt antal omkomne i allieret tjeneste er $963 + 119 + 15 = 1087$

De færinge og islændinge, som er vist her, er på skibe under færøsk og islandsk flag. Der er sikkert andre islændinge og færinger om bord på danske skibe, og som er inkluderet i antallet af danske omkomne.

Den nye information viste fejl på den gamle liste. To danske skibe var blevet overtaget af japanerne, NORDBO og GUSTAV DIDERIKSEN. De blev begge sænket af de allierede. De er blevet fjernet.

DANSKE SØFARENDE OMKOMNE PÅ UDENLANDSKE SKIBE I ALLIERET TJENESTE

FLAG	ANTAL
Norsk	59
Svensk (6)	51
Engelsk	50
Panama (5)	45
U.S.A.	32
Canada	4
Holland	5
Fransk	1
Græsk	2
Belgisk	5
Jugoslav	2
Honduras	1
	257

(5) Ikke medregnet her er de danske der var ombord på danske skibe der havde fået navneforandring og som var under Panama, eller andet allieret, flag.

(6) Svenske skibe i allieret tjeneste.

Der var 35 skibe under allieret kontrol som fik navneforandring. Nogle to gange. Det gjorde undersøgelserne vanskelige.

Hvor mange danske søfolk var i allieret tjeneste? Det vil vi aldrig vide med absolut nøjagtighed, det er sikkert omtrent sådan:

		TOTAL
Besætninger på 245 skibe uden for Danmark den 9.april 1940	6.300	6.300
- udlændinge på de 245 skibe	300	6.000
+ Danske søfolk på allierede skibe	300	6.300
- Danske søfolk der valgte at rejse hjem (6)	21	6.279
- Danske søfolk der ønskede at blive internerede	61	6.218
- Danske søfolk der var militærnægtere	300	5.918
- Militærnægtere der senere skiftede mening	140	6.058
- Danske søfolk der gik i land i neutrale havne	300	5.758

Søfolkene have fire valgmuligheder (6),

- At rejse hjem på udenrigsministeriets regning
- At blive internerede
- At blive militærnægtere
- At gå i allieret tjeneste

Om dette er korrekt vil vi måske aldrig vide. Med det vi ved nu er det sikkert nogenlunde korrekt.

Der er lavet en CD med de nye data. Det er CD 739. Kopier af denne CD er sendt med posten til:

Anne Paludan, Claus Bay, Morten Bach og Erik Kroman

Mindetavle: På CD 739 er listen med de 3668 omkomne plus en liste med de 1454 navne der skal på mindetavlen i Mindelunden. Begge lister er i WORD format og der er to versioner. På den ene er navnene sorteret efter skibets navn i alfabetisk rækkefølge.

Den anden liste er sorteret efter skibets navn i kronologisk rækkefølge efter dato, da skibet blev sænket.

Listerne kræver yderligere arbejde mht at forkorte nogle af de lange mellemnavne eller reducere dem til initialer.

Erik Kragelund

Den store fortrængning

Da de allierede gik i land i Normandiet den 6. juni 1944 var det danske flag ikke med, men det var det norske flag på den frie norske regerings vegne. Derimod havde Dannebrog vajet i tre år på Østfronten, side om side med Hagekorsflaget. Midt i glæden ved mindet om befrielsen den 5. maj er det nemlig vigtigt at huske, at der under 2. Verdenskrig døde flere danskere i tysk krigstjeneste, end det samlede antal danskere, der døde på grund af tysk terror, under optøjer, ved skudvekslinger, i kz-lejre og i allieret krigstjeneste, ca. 2.400 mod ca. 1.900.

De seneste års danske storfilm om Besættelsen minder os til gengæld om den meget fåtallige modstandsbevægelse, der kun med det alleryderste af neglene reddede Danmarks ære, så vi trods alt kom over på den rigtige side af Kridtstregen i forhold til det nazistiske Tyskland.

Den forsmædelig 9. april og samarbejdspolitikken ligger fortsat som en mørk skygge over os, og jeg har ikke en eneste gang undervist i besættelsens historie, uden at eleverne har undret sig over, at Danmark overgav sig uden kamp, mens alle de andre lande måtte tage slæbet for os med store ofre til følge. I stedet opfordrede den danske regering befolkningen til at forholde sig i ro, og statsminister Buhl opfordrede ligefrem til, at man skulle angive sabotører. Danmark var Hitlers "kana-

riefugl". Den tyske værnemagt slap-
pede af sammen med danskerne, tyske
soldater blev sendt på rekreation i Dan-
mark, 20 % af Tysklands fødevarer kom
fra Danmark og titusinder af danskere
arbejdede i Tyskland.

Den 22. juni 1941 angreb Tyskland
Sovjetunionen, og Eric Scavenius rej-
ste til Berlin og underskrev anti-ko-
minternpagten sammen med Tysk-
lands allierede. Kort efter angrebet
blev Frikorps Danmark oprettet på
den danske regerings opfordring,
endda i radioen. Den danske mod-
standsbevægelse kom først for alvor i
gang efter 1943, da tyskerne havde
tabt slaget om Stalingrad. Da kunne
de fleste se, at Tyskland ville tabe kri-
gen, og det er ikke særligt flatterende,
at modstandskampen først begyndte
på dette tidspunkt. Modstandsbevæ-
gelsen blev fulgt op af tysk terror,
henrettelser, overførsel til kz-lejre og
gengældelsesmord. Stikkerlikviderin-
gerne var derfor helt nødvendige for
modstandsfolkenes overlevelse.

Den store fortrængning i den danske
bevidsthed er, at 12.000 danskere
meldte sig til tysk krigstjeneste, og at
6.000 af dem blev optaget i Waffen SS.
77 danske officerer meldte sig ligeledes
med løfter om at kunne træde ind i ge-
leddet igen efter krigen. Efter store tab
blev frikorpset opløst i 1943; resterne
indgik i en ny division eller tog hjem og
indgik i forskellige terrorkorps. Alle de

overlevende frontfrivillige blev efter
krigen idømt fængselsstraffe efter nye
love med tilbagevirkende kraft, uanset
regeringens tidligere løfter.

I de første år efter besættelsen, blev
de frontfrivillige beskrevet som krimi-
nelle, sociale udskud og mindre bega-
vede. Professor Thomas Sigsgaard, der
havde gennemført en omfattende un-
dersøgelse, kunne påvise, at de var
som gennemsnittet af den danske be-
folkning. Der havde været mange års-
ager til, at de havde meldt sig: Deltagelse
i Den finske Vinterkrig, had til kom-
munisterne, nazisme, eventyrlyst, fru-
stration over 9. april og ønske om ny
start på tilværelsen.

Der blev aldrig så mange reelle mod-
standsfolk, som der var frivillige på
Østfronten. Men deres heltemod og
villighed til at sætte livet på spil for de
øvrige danskere skyld reddede Dan-
marks ære.

Det vil derfor være helt fortjent at
bruge Churchills ord om RAF om den
danske modstandsbevægelse, at "al-
drig har så mange, haft så få, at takke
for så meget".

Arne Sloth Kristoffersen
Forhø. skoleinspektør
9000 Aalborg

"9. april"

Titlen på en kommende dansk storfilm

I Aarhus Stiftstidende 18. februar bragtes en omtale af en kommende dansk storfilm med titlen "9. april". Den skal handle om "den skæbnesvangre morgen, hvor Hitlers tropper rullede over grænsen i Sønderjylland og besatte Danmark i fem mørke år."

Filmens manuskript er ifølge avisen baseret på samtaler og interviews med de få overlevende veteraner, der stod ansigt til ansigt med nazisterne.

Dette fik man i øvrigt også et meget realistisk og gribende indtryk af i Modstandskampen december 2013, som bragte artiklen "Kampene 9. april 1940" - en øjenvidneberetning fra menig 391 Bertel Bertelsen, der var med i kampene i Haderslev. Modstandskampen havde modtaget beretningen fra Frank Hansen, der er leder af det nyetablerede bunkermuseum i Kolding.

Og i bogen "9. april skildret i breve fra danske soldater" bringes også uddrag af et brev fra 391 Bertelsen. Det er en bog, som det uden tvivl vil være en fordel at have læst, før man ser filmen om 9. april.

Man fik også et større udbytte af filmen om Hvidsten gruppen, hvis man, før man så filmen, havde læst bogen "De sidste timer. Afskedsbreve fra de henrettede danske patrioter".

Endelig er der bogen " - men man kan ikke binde ånd. Digte fra Besættelsestiden. Udvalgt af Jens Schoustrup. Træsnit af Jane Muus". I forordet står der: "Vor tids unge, der ikke selv oplevede Besættelsen, vil gennem disse digte få en langt bedre forståelse af disse fem tunge år, end nogen nok så realistisk beretning ville kunne bringe dem."

Som eksempel på et digt, der vil kunne vække de unges forståelse for 9. april, må det være på sin plads her i 70-året for mordet på Kaj Munk at nævne nogle strofer fra hans digt "Sandhed gror":

Ængstelig og uden ære
har de overgivet landet
selv om ej vi havde hæere -
selv om ej vi havde andet
havde vi i hvert fald NEJ.
Evnede vi ikke hånden,
måtte vi dog evne åndens
sandhedsdyst på ærens vej.

Kaj Munk

Kamma Ankjærø

Frihedsmuseets Venner

Foredragsaktiviteter foråret 2014

26. marts 2014 kl. 19.00:

Jens Aagesen: Den bornholmske modstandskamp under Besættelsen 1940-45

Med udgangspunkt i egne interviews og kildelæsning vil Jens Aagesen fortælle om modstandskampen på Bornholm under Anden Verdenskrig.

Skønt Bornholm var en vigtig brik for modstandsbevægelsens forbindelse til Sverige, skete der også her både spionage, sabotage, kidnapninger og kampe med dødelig udgang på begge sider.

Det er historien om, hvordan små sporadiske smågruppers selvbestaltede kamp endte op i en større koordinering af modstanden under en lokal afdeling af Danmarks Frihedsråd.

Jens Aagesens far var med i modstandskampen på Bornholm, og hans mor gik med breve mellem efterretningsfolk på øen.

23. april 2014 kl. 19.00:

Hans Elfelt Bonnesen: Roland Olsen, den miskendte modstandsmand

Med udgangspunkt i Roland Olsens egne uudgivne erindringer har Hans Elfelt Bonnesen fornyligt udgivet en bog om Roland Olsen, der var ved politiet ved Besættelsens start. Han kommer her i en særlig enhed, der samarbejdede med tyskerne, og samtidig var han tilknyttet forskellige dele af modstandsbevægelsen. Det gjorde, at han kunne hindre tyskerne i at arrestere flere modstandsfolk, og deltage i modstandskampen. Han er med i det første frihedsråd i midten af 1943, men blev kompromitteret og måtte flygte til England. Her blev han instruktør for danske faldskærmsmænd i SOE og tilknyttet det allierede kontor, der skulle styre de allierede styrker, når de kom til Danmark.

21. maj 2014 kl. 19.00:

Martin Sundstrøm: "Jens Gielstrup"

Jens Gielstrup var en af Danmarks mest lovende unge forfattere i 1939, hvor hans debutroman "Kys til højre og venstre" udkommer. Ved krigsudbruddet strander han i London, afskåret fra sin familie og kæreste. Snart er han fanget i natlig bomberegning, da tyskerne indleder Blitzten over London i forsøget på at presse englænderne til overgivelse. Splittet mellem det trygge liv som forfatter og de unge mænds pligt i et krigshærgnet Europa, hvor nazismen virker ustopkelig, vælger han at melde sig som frivillig i det engelske luftvåben. Han omkommer i kamp tre år senere som 26-årig. Dette er hans historie. Martin Sundstrøm er journalist og tv-tilrettelægger for DR.

Alle foredrag holdes på Nationalmuseet, Ny Vestergade 10, 1220 København K. Der er gratis adgang.

En kæmpe er faldet

Povl Kildemoes er død. Efter et langt og begivenhedsrigt liv sov han stille ind på sin 91-års fødselsdag d. 26. februar 2014.

Povl er født og opvokset på Fyn, hvor hans far var førstelærer på byens skole. Efter endt studentereksamen rejste Povl til København for at læse til cand.mag. i dansk.

Imidlertid var krigen brudt ud, og da Povl var aktiv i Grundtvigsk Studenterforening, blev han hurtigt involveret i at være med til at kæmpe for sit land og sin frihed. Povl blev modstandsmand. Han var blandt andet med til at trykke illegale blade.

Men da jorden – i 1943 – begyndte at brænde under ham og han var eftersøgt af Gestapo, måtte han "gå under jorden". Han flyttede til Sorø, hvor han blev gymnastikassistent på Sorø Akademi. Der mødte han blandt andet Mogens Henrik, en ung 1. g'er fra Vestjylland.

Efter et halvt år som gymnastikassistent flyttede Povl tilbage til København igen og regnede vel med, at faren var drevet over. I den periode der fulgte, blev Povl fuldtids modstandsmand. Han udvidede sin bladvirksomhed, idet han nu også var med til at trykke illegale bøger i et hus på Akacievej, som Modstandsbevægelsen havde lejet. Bl.a. var han med til at trykke Steinbechs: "Månen er skjult". Derud over fjernede han våben fra lagre og fra dansk militær. Povl var ikke selv med til likvideringer, men han var med til at advare andre mod likvideringer.

Faren var slet ikke drevet over, for i sommeren 1944 blev Povl taget, og efter en rum tid i Vestre Fængsel blev han sendt til den nyåbnede Frøslevlejre i Sønderjylland. Her mødte han igen Mogens Henrik fra Vestjylland, idet det viste sig, at Povl og Mogens Henrik begge var aktive i modstandskampen. Povl blev sendt videre til KZ-lejren Neuengamme med den første transport d. 15. september 1944, og han kom videre til udekommandoen

Husum, hvor mange – også danske – døde. Povl klarede den og kom tilbage til Neuengamme. Der blev han syg og kom på revier, her mødte han igen Mogens Henrik.

Povl kom hjem fra Tyskland, blev cand.mag. og blev gift med sin Rigmor. Han fik ansættelse som adjunkt på Katedralskolen i Roskilde, hvor han havde sit virke, indtil han gik på pension som 65-årig. I Roskilde mødte han – igen – Mogens Henrik, som nu var bosiddende i Veddelev. Det blev til et venskab, der varede livet ud.

Povl engagerede sig tidligt i politik, og han sad således i Amtsrådet i Vestsjællands Amt for Det konservative Folkeparti i mange år. Han sad i flere udvalg og gjorde altid sit arbejde grundigt og med stor ildhu. Povl sad ligeledes i bestyrelsen for Bernadottegården i Roskilde.

Da Povl blev pensionist, brugte han meget af sin fritid til at tage rundt på skoler og i foreninger for at fortælle om sit liv som kz-fange og modstandsmand. Han fortalte om de uhyrligheder, han og hans kammerater blev udsat for og – ikke mindst – fortalte om den nedgørelse, mennesker kunne blive udsat for, og han sluttede sit budskab med, at "Det må aldrig ske igen".

Povl var en rigtig god ven, han var altid klar til en god dialog, og da han dertil var et utrolig vidende menneske – klar i hjernen til det sidste – havde han meget at give af. Han var gæstfri og glad, når venner og familie kom på et lille besøg. Han var et vellidt medlem i Bernadottegårdens mande-kvindegruppe, hvor han mødtes med de andre frihedskæmpere, der bor i området samt deres enker og ægtefæller.

I de seneste år af Povls liv blev hans syn meget dårligt, han kunne ikke selv læse aviser og bøger, men han var en flittig bruger af blindebiblioteket. Det bedste var dog, når Rigmor læste op for ham, så kunne de tale om det, hun havde læst.

Rigmor og Povl boede de seneste år i Bernadotteparken, hvor de især var

Rigmor og Povl Kildemoes.

glade for samværet med de andre frihedskæmpere, og de deltog i alle de arrangementer, de havde mulighed for.

Povl efterlader sig to børn, datteren Kit og sønnen Anders og dennes to børn; men omdrejningspunktet i Povls liv har været de næsten 65 år sammen med Rigmor, der har stået ved hans side med stor trofasthed fra dag ét, indtil Povl trak vejret for sidste gang.

Vi har mistet en god og værdsat ven. Æret være hans minde!

*Mogens Henrik Nielsen
Emmy Reitoft*

ADRESSELISTE

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Odense afd.: Fmd.: Alfred Andersen,
Bregnevej 7, 5220 Odense SØ,
tlf. 66 11 58 69.

Omegnsafdelingen:

Sydkaen 4.1.th, 3600 Frederikssund,
tlf. 47 53 02 48.

Fmd.: Eigil Skov Jørgensen.

Sjællands afd.:

Fmd.: Marianne Rütz,
Solsortevej 72, 2000 Frederiksberg,
tlf. 38 34 13 10, mail: mariannerysz@gmail.com
Kass.: Kirsten Kurland
Digevej 3, 2680 Solrød Strand,
tlf. 56 14 36 53.

Jysk afd.: Fmd. og sekr.: Ingelise Serges,
Fælledvej 6 D, 2. tv., 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 77 91, mail: ils@sbb-net.dk
Kass.: Birgit Lund, Skovparken 76 B,
6000 Kolding, tlf. 75 53 73 53,
mail: blund@adr.dk

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Salle Fischermann,
Toftøkærsvvej 28 C, 2820 Gentofte,
tlf. 39 65 89 90.
Kass.: Birthe Schow, Greisvej 30,
2300 København S,
tlf. 32 51 11 63.

GESTAPOFANGERNE RANDERS

Fmd.: Ebba Hjortshøj, tlf. 86 42 77 29
Hermann Stillingsvej 17, 8930 Randers NØ.
Kass.: Rikke Hjortshøj Christensen,
Nattergalevej 29, 8900 Randers C,
tlf. 20 94 84 03.

HANNOVER-STÖCKEN

Henv.: Erik Tanne, Farum St. Torv 29, 1. th.,
3520 Farum, tlf. 44 95 87 35.

HORSERØD STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Bodil Enoch,
Brøndbyvester Torv 56, st.tv., 2605 Brøndby,
tlf. 36 75 45 94, mail: enoch.bodil@gmail.com
Kass.: Hanna Kirkegaard,
Jesper Brockmandsgade 2, 2200 København N.
Tlf. 35 34 23 03.

LANDSFORENINGEN AF KZ-FANGER FRA NEUENGAMME - VENNEKREDSEN

Fmd.: Helle Sørensen, Borgervænget 92, 2. th.,
2100 København Ø, tlf. 59 18 66 89 - 20 45 19 29

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN DK

Fmd.: Astrid Danielsen, Brejningevej 9,
5700 Svendborg, tlf. 63 21 04 64
astriddanielsen@hotmail.com
www.sachsenhausen.dk

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann,
Gl. Vartov Vej 29, 2. tv.,
2900 Hellerup, tlf. 39 62 83 55.
Kass.: Michael Fingeret, Herman Triers Plads 2,
1631 Kbh. V, tlf. 35 37 11 21

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Formand: Martin Frøland, Ellemosevej 107,
2900 Hellerup, tlf. 39 68 15 25
Kasserer: Poul Brandt, Engbovej 104,
2610 Rødovre, tlf. 36 41 33 24

FRIHEDSKAMPENS VETERANER

Henvendelse kan ske til
Eigil Skov Jørgensen (Foss),
tlf. 47 53 02 48 eller
Bent Nielsen,
Wiedergården 46, 1, 2791 Dragør
tlf. 32 53 07 16.

HOLGER DANSKE -KLUBBEN

Fmd.: Jørgen H. Barfod
Ved Fortunen 10 A -2800 Lyngby
Skr. "Foss", E. Skov Jørgensen
Tlf. 47 53 02 48 e-mail: foss@privat.dk

DANSKE VETERANER 1940-45

Formand Jens Ege,
N. Jespersens Vej 10, 2000 Frederiksberg
jensege@mail.tele.dk
Sekretær Max Roe, maxroe_sen@msn.com
Tlf. 20 67 25 45

FRIHEDSKAMPENS FREDNINGS- OG MINDEFOND

Strandvejen 272 B nr. 14, 2920 Charlottenlund,
tlf. 33 16 10 10
Fmd.: Chr. Eugen-Olsen
Ansøgninger om støtte fra fonden kan rettes til
ovenstående adresse.
Bidrag til fondens arbejde kan sendes til
fondens konto i Spar Nord Bank
reg.nr. 9061 konto nr. 4569856065

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Sankt Kjelds Plads 11, Postboks 3000,
2100 Kbh. Ø, tlf. 72 20 60 00, fax 72 20 60 20.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES RÉSISTANTS, DANMARK (FIR)

Formand: Anton Nielsen, Møllevej 17,
3650 Ølstykke, tlf. 47 17 90 69.
Kasserer: Petter Sommerfeldt,
Blågårdsgade 14, 2200 København N,
tlf. 35 35 31 52, mobil 61 27 11 36.

BERNADOTTEGÅRDEN

Bernadottegården 94, 9560 Hadsund,
tlf. 97 11 46 66.

BERNADOTTEGÅRDEN

H.H. Kochsvej 4, Himmelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 31 60 00.

MINDELUNDEN RYVANGEN

Tuborgvej 33, 2900 Hellerup, tlf. 39 62 14 67.

BANGSBO MUSEUM

9900 Frederikshavn, tlf. 98 42 31 11.

FRIHEDSMUSEET

Churchillparken 7, 1263 København,
tlf. 33 13 77 14.

MUSEET FOR FRØSLEVLEJREN

Lejrvejen 83, Frøslev, 6330 Padborg,
tlf. 74 67 65 57.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS

Postboks 91, 6000 Kolding, tlf. 76 33 81 99.
Åbent kl. 10-17.

HORSERØDLEJRENS MUSEUM

Esrumvej 367, 3000 Helsingør, tlf. 72 55 20 47.
Åbent søndag, tirsdag og torsdag kl. 11-15.

BESÆTTELSESMUSEET I ÅRHUS 1940-45

Mathilde Fibigers Have 2 (v/ Domkirken)
8000 Århus C, tlf. 86 18 42 77, fax 86 18 42 83.
Fond reg. nr.: 12844.

HISTORISK SAMLING

FRA BESÆTTELSESTIDEN,
Niels Bohrs Alle 9, 6700 Esbjerg.
Åbent tirsdag kl. 10-12 og torsdag kl. 10-18.

ODENSE HISTORIE 1940-45

Brandts Passage 15, 1.tv
5000 Odense C, tlf. 66 19 40 45.
Åbent d.1. lørdag i måneden kl.13-16

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: 4. Maj-huset, Gennem Landet 80 A,
8592 Anholt.
Kan lejes ved henvendelse til
Anders Rytter, tlf. 40 97 96 84